

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการศึกษาปัญหาการบริหารงานและแนวทางในการพัฒนาโรงเรียน
แกนนำผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพื่อรองรับการกระจายอำนาจ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 มีจุดมุ่งหมายการวิจัยเพื่อศึกษาปัญหา
การบริหารงานและแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนแกนนำผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพื่อรองรับ
การกระจายอำนาจ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก
เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาปัญหาการบริหารงานโรงเรียนแกนนำผู้นำการเปลี่ยนแปลง

เพื่อรองรับการกระจายอำนาจ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
พิษณุโลก เขต 1 ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนและผู้บริหารในโรงเรียนแกนนำผู้นำการเปลี่ยนแปลง
เพื่อรองรับการกระจายอำนาจ ที่ได้รับการคัดเลือกจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐานและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ให้เป็นสถานศึกษาประเภทที่หนึ่ง
ปีการศึกษา 2550 จำนวน 5 โรงเรียน (1) โรงเรียนเฉลิมขวัญสตรี (2) โรงเรียนจ่านกร้อง
(3) โรงเรียนอนุบาลพิษณุโลก (4) โรงเรียนจำการบุญ (5) โรงเรียนจุฬารัตนาธิปัตย์
พิษณุโลก จำนวน 625 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนและผู้บริหารในโรงเรียนแกนนำ
ผู้นำการเปลี่ยนแปลง ที่ได้รับการคัดเลือกจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ให้เป็นสถานศึกษาประเภทที่หนึ่ง จำนวน
บุคลากรทั้งสิ้น 625 คน ได้มาโดยการกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของ
เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 : 608 – 609) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 242 คน
ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ได้แก่ แบบสอบถาม เรื่อง การศึกษาปัญหาการบริหารงานและแนวทางใน

การพัฒนาโรงเรียนแกนนำผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพื่อรองรับการกระจายอำนาจ ของสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วน
ประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) คือ มีปัญหามากที่สุด มีปัญหาปานกลาง
มีปัญหาน้อย มีปัญหาน้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนแกนนำผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพื่อรองรับการกระจายอำนาจ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พิษณุโลก เขต 1 ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนและผู้บริหารในโรงเรียนแกนนำผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพื่อรองรับการกระจายอำนาจ ที่ได้รับการคัดเลือกจาก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐานและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ให้เป็นสถานศึกษาประเภทที่หนึ่ง ปีการศึกษา 2550 จำนวน 5 โรงเรียน (1) โรงเรียนเฉลิมขวัญสตรี (2) โรงเรียนจ่านกร้อง (3) โรงเรียนอนุบาลพิษณุโลก (4)โรงเรียนจ่าการบุญ (5) โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย พิษณุโลก จำนวน 625 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนและผู้บริหารในโรงเรียนแกนนำ ผู้นำการเปลี่ยนแปลง ที่ได้รับการคัดเลือกจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ให้เป็นสถานศึกษาประเภทที่หนึ่ง ได้ จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 242 คน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนที่ 1 และใช้วิธีการการเลือก กลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนและรองผู้อำนวยการ โรงเรียนฝ่ายวิชาการ เพื่อเก็บข้อมูลในขั้นตอนที่ 2

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มากำหนดเป็นกรอบในการสร้างคำถาม เกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนแกนนำผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพื่อรองรับการกระจาย อำนาจ ของสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 และใช้ข้อคำถามปลายเปิดในแบบสอบถามนำมารวบรวมสรุปผลและอภิปรายผล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และแจกแจงความถี่ของข้อคำถาม นำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา เพื่อรวบรวมเป็นแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนแกนนำผู้นำ การเปลี่ยนแปลง เพื่อรองรับการกระจายอำนาจ ของสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1

สรุปผล

1. ปัญหาการบริหารงานโรงเรียนแกนนำผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพื่อรองรับการกระจายอำนาจของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 โดยรวมรายด้านทุกด้าน พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง สรุปได้ดังนี้

1.1 ด้านการบริหารโรงเรียนแกนนำผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพื่อรองรับการกระจายอำนาจ (คุณภาพผู้บริหาร) โดยภาพรวมมีปัญหาการบริหารงานอยู่ในระดับปานกลาง

1.2 ด้านกายภาพ (ห้องเรียนคุณภาพ) พบว่า โดยภาพรวมมีปัญหาการบริหารงานอยู่ในระดับปานกลาง

1.3 ด้านกระบวนการ (คุณภาพครู) โดยภาพรวมพบว่ามีปัญหาการบริหารงานอยู่ในระดับปานกลาง

1.4 ด้านผลผลิต (คุณภาพนักเรียน) โดยภาพรวมมีปัญหาการบริหารงานอยู่ในระดับปานกลาง

2. แนวทางในการพัฒนาโรงเรียนแกนนำผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพื่อรองรับการกระจายอำนาจ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 สรุปได้ดังนี้

1. ด้านการบริหารโรงเรียนแกนนำผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับการกระจายอำนาจ (คุณภาพผู้บริหาร) ด้านครูผู้สอนนั้น เสนอแนวทางในการพัฒนา คือ ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญอย่างแท้จริงในการนำการเปลี่ยนแปลง ควรประชุมชี้แจงขยายผลอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม และในส่วนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรติดตามประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง มีการจัดการศึกษาดูงานโรงเรียนแกนนำผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ได้ดำเนินงานการบริหารอย่างเป็นรูปธรรม ในด้านผู้บริหารมีแนวทางในการพัฒนาคือการใช้การบริหารงานแบบใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM) มาวางแผนร่วมกันในการพัฒนาและเน้นการทำงานร่วมกันเป็นทีม มีคณะทำงานทำงานที่เป็นฝ่ายบริหาร/หัวหน้าฝ่าย/หัวหน้ากลุ่มสาระ พร้อมชี้แจงกับคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

2. ด้านกายภาพ (ห้องเรียนคุณภาพ) ครูผู้สอนให้แนวทางในการพัฒนา คือ ควรลดจำนวนนักเรียนต่อห้อง จัดอุปกรณ์ให้พอเพียงกับนักเรียน และให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมวางแผนการรับนักเรียน จัดงบประมาณให้เพียงพอในการปรับปรุงห้องเรียน จัดให้มีมุมความรู้เพื่อพัฒนาทักษะ ลักษณะนิสัยและความเป็นระเบียบเรียบร้อย ผู้บริหารเสนอแนวทาง คือ การปรับห้องเรียนให้เกิดการเรียนรู้ตลอดเวลา ห้องปฏิบัติการที่เน้นการเรียนรู้กับนักเรียน

2. ด้านกระบวนการ (คุณภาพครู) ครูผู้สอนเสนอแนวทางในการพัฒนา คือ วางแผนจัดครูให้เหมาะสมกับงาน พัฒนาครูให้ทั่วถึง สร้างศักยภาพมีการจัดอบรมสร้างเครื่องมือการวัดผลและประเมินผล พร้อมทั้งอบรมการใช้เทคโนโลยีให้ทันสมัย การสร้างสื่อเทคโนโลยี มีจัดประชุมเชิงปฏิบัติการในการทำวิจัยแผ่นเดียว และสร้างแรงจูงใจในการนำ การวิจัยไปใช้ รวมทั้งให้มีการนิเทศติดตามมากขึ้น ผู้บริหารเสนอแนวทางให้พัฒนา คือ การจัดกระบวนการเรียนรู้โดยการวิจัยชั้นเรียนมุ่งเน้นฐานสำคัญคือการให้นักเรียน อ่าน คิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ได้

4. ด้านผลผลิต (คุณภาพนักเรียน) ครูผู้สอนเสนอแนวทางในการพัฒนา คือ ควรมีระบบคัดนักเรียนที่เข้าศึกษา มีการจัดอบรมฝึกให้มีจิตสาธารณะ นักเรียนควรมีความเป็นเลิศทางวิชาการพร้อมกับคุณธรรม พัฒนาความเก่ง คู่กับความเป็นคนมีคุณธรรม จริยธรรม ผู้บริหารเสนอแนวทางในการพัฒนาคือ มีกิจกรรมโครงการที่ส่งเสริมและร่วมสร้างสัมพันธ์กับชุมชน เพื่อให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรับรู้และตระหนักในการพัฒนานักเรียนร่วมกัน

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูล การศึกษาปัญหาการบริหารงานและแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนแกนนำผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับการกระจายอำนาจ ของสถานศึกษา ชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 พบว่า

1. ปัญหาการบริหารงานโรงเรียนแกนนำผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพื่อรองรับการกระจายอำนาจของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 โดยรวมรายด้านทุกด้านพบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

1.1 ด้านการบริหารโรงเรียนแกนนำผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพื่อรองรับการกระจายอำนาจ (คุณภาพผู้บริหาร) ในด้านการนำการเปลี่ยนแปลง ด้านการกระจายอำนาจ โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM) และด้านการปฏิรูปการเรียนรู้สู่มาตรฐานการศึกษาโดยภาพรวม มีปัญหาการบริหารงานอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะในการเป็นโรงเรียนแกนนำผู้นำการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารจะต้องเข้ารับการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารโดยการสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลง กลยุทธ์การบริหารการเปลี่ยนแปลง และการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM) มีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองและชุมชน โดยเฉพาะผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดการศึกษาให้เข้าใจในหลักการและวิธีการของการเปลี่ยนแปลงรูปแบบใหม่ และได้มีการดำเนินการกระจายอำนาจการตัดสินใจให้คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง สอดคล้องกับ สรรค์ วรอินทร์ และทิพวัล คำคง (2545 : 5 - 8) กล่าวว่า หลักการของการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา มีหลักในการดำเนินงาน คือ การมีเอกภาพ ด้านนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติยึดหลักการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบคลุม

ชุมชน องค์กร สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ๆ การบริหารงานแบบ SBM สอดคล้องกับ แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งให้เกิดผลสำเร็จแก่สถานศึกษา เป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการบริหาร (เอกสารประกอบการพัฒนาหลักสูตรพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพื่อรองรับการกระจายอำนาจสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา, 2550 : 81 - 84) เป็นการบริหารที่เป็นรูปธรรมสามารถตรวจสอบได้ การใช้วงจรเดมมิง (The Deming Cycle) ซึ่งเป็นแนวคิดการบริหารงานที่เน้นขั้นตอนการทำงาน 4 ขั้นตอน (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 : 386) มาวางแผนการทำงาน

1.2 ด้านกายภาพ (ห้องเรียนคุณภาพ) พบว่า โดยภาพในรวมมีปัญหาการบริหารงานอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สภาพของสื่ออุปกรณ์ สื่อเทคโนโลยี ที่ใช้การได้และเอื้อต่อการเรียนรู้ และสภาพของแหล่งเรียนรู้ (ห้องปฏิบัติการ) มีคุณภาพพร้อมใช้ครบทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพียงพอ มีปัญหาอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากจำนวนนักเรียนต่อห้องมากเกินไป จำนวนห้องปฏิบัติการมีไม่ครบทุกกลุ่มสาระ และเพราะจำนวนห้องเรียนมีจำกัดทำให้ไม่สามารถจัดเป็นห้องปฏิบัติการในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้ สื่อและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีไม่มีผู้ดูแล จึงเป็นสาเหตุหนึ่งส่งผลถึงสภาพของสื่ออุปกรณ์ สื่อเทคโนโลยีที่ใช้การได้และเอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน สอดคล้องกับ วีระ รุญเจริญ (2545 : 135 - 136) ได้ศึกษาสภาพปัญหาการบริหารและจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในประเทศไทย โรงเรียนประถมศึกษา และโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ พบว่า โรงเรียนรับจัดการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 แต่ยังไม่ได้เตรียมความพร้อมอย่างจริงจังมากนัก ส่วนใหญ่ยังดำเนินงานไปตามปกติเพราะยังไม่ชัดเจนในการปฏิบัติ แต่ยอมรับว่าการกระจายอำนาจเป็นสิ่งที่ดี

1.3 ด้านกระบวนการ (คุณภาพครู) โดยภาพรวมพบว่ามีปัญหาการบริหารงานอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าครูผู้สอนในโรงเรียนแกนนำผู้นำการเปลี่ยนแปลงต้องเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงในการจัดการเรียนการสอน โดยผู้บริหารต้องพัฒนาบุคลากรที่มงานในสถานศึกษาให้มีความรู้และความเข้าใจ มีทัศนคติที่ดีต่อการกระจายอำนาจและให้ความสำคัญกับครูผู้สอนในการตัดสินใจ หรือ ร่วมคิดร่วมกันในเรื่องการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหาร สอดคล้องกับแนวคิดการเปลี่ยนแปลงของ Michael Fullan (Fullan, 2006 : 6) ความเป็นผู้นำของครูพัฒนาและเกิดขึ้นได้ภายใต้เงื่อนไข

3 ประการ ซึ่งจะกล่าวถึงประการที่สอง คือ ครูมีส่วนในการวิจัยชั้นเรียนอย่างไม่เป็นทางการหลายรูปแบบ โดยที่ครูจะใช้ผลการประเมินนักเรียนมาเปรียบเทียบกับกลยุทธ์การสอนแบบต่าง ๆ และเปรียบเทียบความแตกต่างของสิ่งแวดล้อมในชั้นเรียนเพื่อให้ได้วิธีการสอนและสิ่งแวดล้อมที่กระตุ้นการเรียนรู้ของนักเรียน ทำงานร่วมกันในวิธีนี้จะให้ครูสามารถพัฒนาวิธีการสอนที่ได้อย่างต่อเนื่อง

1.4 ด้านผลผลิต (คุณภาพนักเรียน) โดยภาพรวมมีปัญหาการบริหารงานอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่าในขั้นการเริ่มการเปลี่ยนแปลงในรอบแรก อาจพบปัญหาการบริหารงาน ในการเป็นโรงเรียนแกนนำผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพื่อรองรับการกระจายอำนาจ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิเศษโลก เขต 1 แต่เนื่องจากสถานศึกษาประเภทที่หนึ่ง มีอิสระในการบริหารและจัดการศึกษาด้วยโรงเรียนเอง ภายใต้หลักการที่กำหนดในกฎกระทรวงฯ ทั้ง 8 ประการ ประการที่ 3 ความเป็นเอกภาพด้านมาตรฐานและนโยบายด้านการศึกษา สถานศึกษาต้องจัดให้มีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก โดยยึดหลักการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานต้องเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา ระดับชาติ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานการศึกษาปฐมวัย และนโยบายด้านสังคมของรัฐบาลและด้านการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการมีการตรวจสอบและเปิดเผยต่อสาธารณชนอันจะทำให้ เป็นที่ยอมรับของสังคม และประการที่ 6 มุ่งให้เกิดผลสำเร็จแก่สถานศึกษา เมื่อจัดการศึกษาแล้วผู้เรียนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

สรุปได้ว่า การบริหารงานของการเป็นโรงเรียนแกนนำผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพื่อรองรับการกระจายอำนาจ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิเศษโลก เขต 1 มีปัญหาการบริหารงานอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากนโยบายตามกฎหมายกระทรวงได้กำหนดให้สถานศึกษาประเภทที่หนึ่งมีลักษณะ คือ มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ห้าร้อยคนขึ้นไป มีผลการประเมินคุณภาพการศึกษาได้มาตรฐานจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน) ได้มาตรฐานรอบแรกอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยของผลประเมินทั้ง 14 มาตรฐาน มากกว่า 2.50 และไม่มีมาตรฐานใดอยู่ในระดับปรับปรุง หรือได้มาตรฐานรอบที่ 2 อยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยผลประเมินทั้ง 14 มาตรฐานเท่ากับหรือมากกว่า 2.75 และได้มาตรฐานระดับดี 11 มาตรฐานขึ้นไป และไม่มีมาตรฐานใดอยู่ในระดับปรับปรุง จึงทำให้ปัญหาการบริหารงานในภาพรวมรายด้านมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับภานุวัฒน์ ภักดีวงศ์ (2541 : 27 - 34) กล่าวว่า การกระจายอำนาจการจัดการศึกษาได้ถูกนำมาเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในการพัฒนาการศึกษาหรือการปฏิรูป

การศึกษา เพื่อก่อให้เกิดคุณภาพการเรียนรู้ เพื่อก้าวเข้าสู่ความเป็นเลิศทางการศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดเป็นวิสัยทัศน์ไว้ว่า การปฏิรูปการศึกษาจะเป็นไปเพื่อให้คนไทยได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี อย่างเสมอภาคและมีคุณภาพในระดับสากลบนพื้นฐานของความเป็นไทย และสอดคล้องกับหลักการที่กำหนดในกฎกระทรวงฯ ประการที่ 6 ในสถานศึกษาประเภทที่หนึ่ง คือ มุ่งให้เกิดผลสำเร็จแก่สถานศึกษาโดยเน้นการกระจายอำนาจให้แก่สถานศึกษามากที่สุด เมื่อจัดการศึกษาแล้ว ผู้เรียนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

2. แนวทางในการพัฒนาโรงเรียนแกนนำผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพื่อรองรับการกระจายอำนาจ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิเศษโลกเขต 1 ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ในภาพรวม พบว่า

2.1 ด้านการบริหารโรงเรียนแกนนำผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพื่อรองรับ

การกระจายอำนาจ (คุณภาพผู้บริหาร) ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญอย่างแท้จริงและควรประชุมชี้แจงขยายผลอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม ในส่วนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรติดตามประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องควรจัดศึกษาดูงานโรงเรียนที่มีการดำเนินการบริหารโรงเรียนแกนนำผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่เป็นรูปธรรม ส่วนด้านการดำเนินงานกลุ่มงานต่าง ๆ เมื่อเข้าสู่การเป็นโรงเรียนแกนนำผู้นำการเปลี่ยนแปลง ได้ดำเนินการใช้การบริหารงานแบบการใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM) สอดคล้องกับแนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ที่มุ่งให้เกิดผลสำเร็จแก่สถานศึกษาเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการบริหาร (เอกสารประกอบการพัฒนาหลักสูตรพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับการกระจายอำนาจสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา, 2550 : 81 - 84) และสอดคล้องกับการพัฒนาการบริหารสถาบันการศึกษา ซึ่งนำแนวคิดการบริหารงานใช้วงจรเดมมิง (The Deming Cycle) เน้นขั้นตอนการทำงาน 4 ขั้นตอน (PDCA) (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 : 386) วางแผนร่วมกันในการพัฒนาและทำงานร่วมกันเป็นทีม โดยมีคณะทำงานทำงานที่เป็นฝ่ายบริหาร/หัวหน้าฝ่าย/หัวหน้ากลุ่มสาระ และร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย คณะกรรมการสถานศึกษาต้องรับรู้และร่วมกันทำงานมองเห็นการพัฒนาโรงเรียนแกนนำผู้นำการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกัน แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับศักยภาพโดยรวมของโรงเรียนด้วยเช่นกัน

2.2 ด้านกายภาพ (ห้องเรียนคุณภาพ) ควรจัดอุปกรณ์ให้พอเพียง จัดตั้งงบประมาณให้เพียงพอในการปรับปรุงห้องเรียน และให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมควรวางแผนการรับนักเรียน ควรลดจำนวนนักเรียนห้องเรียน จัดมุมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตลอดเวลา ห้องปฏิบัติการ เน้นให้เกิดการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของเสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ และคณะ

(2541 : 1 - 3) ได้ศึกษาการกระจายอำนาจและการบริหารจัดการศึกษา พบว่า ความสำเร็จของการกระจายอำนาจขึ้นอยู่กับปัจจัยที่สำคัญ คือ บริบททางวัฒนธรรมที่เอื้อต่อการกระจายอำนาจ การสนับสนุนทางการเมืองที่ส่งเสริมและสนับสนุนการกระจายอำนาจ การวางแผนการจัดการที่ดี การตระหนักของผู้ที่เกี่ยวข้อง ผู้มีอำนาจในการตัดสินใจควรมีความรู้ความเข้าใจในภารกิจและอยู่ใกล้กับการปฏิบัติให้มากที่สุดและมีความเชื่อว่าผู้รับมอบอำนาจมีความสามารถในการตัดสินใจในภารกิจและอยู่ใกล้ภารกิจที่ต้องปฏิบัติให้มากที่สุดมีวัตถุประสงค์นโยบาย และมาตรการที่ชัดเจนและต้องเพิ่มอำนาจให้แก่ท้องถิ่น และสอดคล้องกับ ประยูรศรีประสาธน์ และคณะ (2543 : 51 - 52) ได้ศึกษาสภาพปัจจุบันของการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาในประเทศไทยและรวบรวมความเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษา พบว่า ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษาในส่วนภูมิภาคเห็นว่าการบริหารของไทยจะประสบผลสำเร็จเพิ่มมากขึ้น ควรมีการกระจายอำนาจมากกว่าการมอบอำนาจการบริหารที่เป็นอยู่ปัจจุบัน เพราะจะทำให้การบริหารการศึกษา รวดเร็ว ทันการและสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น นอกจากนี้เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพิ่มมากขึ้นด้วย

2.3 ด้านกระบวนการ (คุณภาพครู) ควรวางแผนจัดครูให้เหมาะสมกับงานและสร้างศักยภาพ บรรจุครูใหม่หรือรับย้าย สอดคล้องกับประยูร ศรีประสาธน์ และคณะ (2543 : 51 - 52) ได้ศึกษาสภาพปัจจุบันของการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาในประเทศไทยและรวบรวมความเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษา พบว่า ผู้บริหารการศึกษาในส่วนกลาง ส่วนใหญ่มีความประสงค์ที่จะกระจายอำนาจทางการบริหารการศึกษาไปสู่ภูมิภาคจนกระทั่งถึงระดับปฏิบัติมากที่สุด ทั้งในการบริหารงานบุคคล การเงินการคลัง การพัสดุ และงานวิชาการ แต่ขณะนี้การกระจายอำนาจยังอยู่ในรูปของการมอบอำนาจ รวมทั้งยังอยู่ในกรอบหลักเกณฑ์ของระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน ควรจัดเจ้าหน้าที่ดูแลเทคโนโลยีอบรมการใช้เทคโนโลยีให้ทันสมัย และฝึกทักษะการใช้เทคโนโลยี เน้นให้ครูผู้สอนใช้การวิจัยชั้นเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียน ฝึกการเขียนวิจัยที่นำไปใช้ได้จริงพัฒนาบุคลากรให้ครูใช้จิตวิทยาสร้างแรงจูงใจ จัดกระบวนการเรียนรู้โดยการใช้วิจัยชั้นเรียน มีฐานสำคัญเน้นให้เด็กอ่านได้ คิดได้ วิเคราะห์ สังเคราะห์ได้ ให้ความรู้ พร้อมสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ และคณะ (2545 : บทสรุป) ศึกษารูปแบบเครือข่ายการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 พบว่า การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาแต่เดิมใช้การฝึกอบรมเป็นหลัก ขาดความยืดหยุ่นและพัฒนาบุคลากรที่มีอยู่จำนวนมากได้ไม่ครอบคลุมและทั่วถึง การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องกระทำอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง วิธีในการพัฒนาประกอบด้วย การฝึกอบรม การเรียนรู้ด้วยตนเอง หรือ การพัฒนาด้วยตนเอง การวิจัย

ปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน การจัดกิจกรรมทางวิชาการ การจัดระบบพี่เลี้ยง (Mentor) และศึกษาต่อ

2.4 ด้านผลผลิต (คุณภาพนักเรียน) ฝึกให้มีจิตสาธารณะนักเรียนและควรมีความเป็นเลิศทางวิชาการพร้อมกับคุณธรรมพัฒนา IQ และ EQ ควบคู่กันไปและรวมทั้งควรฝึกกระบวนการคิดฝึกให้เป็นคนดีของสังคม มีกิจกรรมโครงการที่สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้รับรู้และตระหนักในการพัฒนาผู้เรียนร่วมกัน สอดคล้องกับกมลสุดประเสริฐ (2544 : 171 - 172) ศึกษารูปแบบและการจัดการศึกษาแบบการกระจายอำนาจพบว่า การกระจายอำนาจบริหารและการจัดการศึกษา มีหลักสำคัญ 6 ประการ ได้แก่ ประการที่ 2 หลักการมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารและการจัดการศึกษาในรูปแบบของคณะกรรมการการศึกษา (Board Education) ประการที่ 5 หลักความเป็นอิสระ หมายถึง การบริหารและการจัดการศึกษาต้องอิสระและมอบอำนาจการตัดสินใจให้กับคณะกรรมการการศึกษา เพื่อให้การบริหารและการจัดการศึกษามีประสิทธิภาพสูงสุดด้านงานวิจัยของ เสริมศักดิ์ วิทยาลัยการศึกษามหาสารคาม และสมคิด เลิศไพฑูริย์ (1999 : 2 - 5, 8 - 10) ศึกษาการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาของไทย พบว่า ในด้านโครงสร้างอำนาจทางการตัดสินใจ ในระดับโรงเรียนหรือสถานศึกษามีอยู่ในระดับต่ำขาดความคล่องตัวไม่สามารถตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของบุคลากรและผู้เรียนในพื้นที่ในเรื่องการมีส่วนร่วมในการบริหารและการจัดการศึกษาโดยท้องถิ่นนั้น รูปแบบการมีส่วนร่วมยังคงเน้นการให้ความช่วยเหลือด้านการพัฒนาสภาพแวดล้อมทางกายภาพของโรงเรียนมากกว่าการเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารและพัฒนาวิชาการ

ข้อเสนอแนะ

หลังจากที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูล สรุปผล และอภิปรายผลในประเด็นหลัก ๆ แล้ว ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะบางประการใน 2 ลักษณะ คือ ข้อเสนอแนะทั่วไปและข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. จากการวิจัย เรื่อง ปัญหาการบริหารงานและแนวทางในการโรงเรียน แกนนำผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับการกระจายอำนาจ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 พบว่า ปัญหาการบริหารงานในภาพรวมทุกด้าน อยู่ระดับปานกลาง โรงเรียนแกนนำผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพื่อรองรับการกระจายอำนาจ จึงควร

1.1 ควรดำเนินการปฏิบัติงานในทุกกลุ่มงานภายในโรงเรียนตามบริบทของโรงเรียนแกนนำผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพื่อรองรับการกระจายอำนาจ อย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม

1.2 ควรดำเนินงานด้านการนำเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้านให้เปรียบเสมือนการทำงานประจำ เพื่อให้เกิดการกระจายอำนาจอย่างเต็มรูปแบบและเกิดการพัฒนาศักยภาพต่อนักเรียนอย่างเต็มที่

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรทำวิจัยเปรียบเทียบปัญหาการบริหารงานและแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนแกนนำผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพื่อรองรับการกระจายอำนาจของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก ทั้ง 3 เขต

2. จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า ด้านกายภาพ (ห้องเรียนคุณภาพ) สภาพของสื่ออุปกรณ์ สื่อเทคโนโลยี ที่ใช้การได้และเอื้อต่อการเรียนรู้ และสภาพของแหล่งเรียนรู้ (ห้องปฏิบัติการ) มีคุณภาพพร้อมใช้ครบทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพียงพอ พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมาก ควรทำการศึกษาปัจจัยด้านกายภาพ (ห้องเรียนคุณภาพ) ที่เอื้อต่อการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ